

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 842.

CHICAGO, ILL., 1. NOVEMBRA (November 1st), 1923.

LETO—VOL. XVIII.

Upravištvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2364.

NEMČIJA V KRIZAH.

Proti koncu leta 1918 so pričeli nemški generali spoznavati, da je zmaga za Nemčijo izgubljena. Šla je v vojno kot ena najmočnejših držav na svetu, zavedajoča se svoje moči, stremča po svetovnem gospodstvu.

Kapitalistična tekma za trge, kolonije, za vsakojaka osvajanja, je napela lok militarizma do skrajnosti. Atentat v Sarajevu ga je sprožil. V nekaj mesecih je bila Evropa v vojnem ognju, ki se je razširil tudi v nekatere druge dele sveta.

Uspešna revolucija l. 1917 v Rusiji ni spremenila vojne situacije. Kajzerjeva vlada je izrabila oslabele Rusije in zasedla velik del njenega teritorija. Sovjetska Rusija se je podala sili nemškega orožja in podpisala znano Brest-Litovsko pogodbo, ki ni bila nič milejša kakor Versailleska pogodba. Kajzerjevi zastopniki so Rusiji narekovali pogoje po kajzersko, ker niso poznali pravice in drugih takih reči, ampak le silo.

Toda za Nemčijo je pričela na francoskem bojišču nastopati kriza. Njeni sovražniki so bili napram nji prejaki in njihova sredstva preogromna, da bi jih mogla poraziti. Dne 3. oktobra 1918 je odstopil kancelar Hertling in s tem se je politika nemške vlade zaobrnila. Za kancelarja je bil imenovan princ Maximilian Badenski, ki je z dovoljenjem parlamenta poslal ameriškem predsedniku Wilsonu noto, v kateri je izjavil, da je Nemčija pripravljena pričeti z mirovnimi pogajanjmi in vprašal Wilsona, naj mu sporoči, kaj so pogoji zaveznikov za premirje. Zastopniki zaveznikov so pričeli s konferencami da se dogovore glede teh pogojev in ko so se zedinili, so pooblastili maršala Focha, vrhovnega poveljnika zavezniških armad, naj se prične pogajati z zastopniki Nemčije za premirje. 9. novembra 1918. so zastopniki Nemčije, katerim je načeljeval Mathias Erzberger, prišli na določeni prostor za francosko fronto, kjer jih je pričakoval Foch in jim dal svoje pogoje. Z Nemčijo je postopal kot s premagano državo in se z njenimi zastopniki sploh ni pogajal. Dne 11. novembra 1918. so zastopniki Nemčije sprejeli zavezniške pogoje za premirje in vojne je bilo konec.

Pet let bo tega, kar jo je bilo — konec.

Poražena Nemčija je imela upanje v Wilsonove točke, ki pa so se na versailleski konfe-

renci razpršile v nič. Clemenceau in drugi imperialisti so narekovali svoje točke. Politika Francije od l. 1918 je, da kar bi bila storila Nemčija s Francijo v slučaju zmage, naj stori Francija z Nemčijo.

Sedanji nemški kancelar Stresemann je pred nekaj dnevi v nekem govoru dejal, da ni samo Nemčija kriva vojne, in predlagal svetu, naj si izbere nepristranski tribunal, kateri naj odloči, kaj so bili vzroki vojne in kdo jo je povzročil. Nemčija bi pred tem tribunalom dokazovala, da ni samo ona kriva vojne, ampak vse evropske velesile enako. Socialisti vemo, da ni bila samo Nemčija kriva; tudi vzroki, radi katerih je prišlo do vojne, so nam znani. Ampak svet ni še socialističen in diplomacija ne govori v jeziku socialistov.

Francija je zahtevala ogromno vojno odškodnino za škodo, ki so jo napravile nemške armade v Franciji, in od te svoje zahteve ne odneha.

Da li je Franciji več na tem, da iztirja vojno odškodnino, ali na tem, da vpropasti in razbije Nemčije, si poznavalci evropske situacije niso edini. Najbližje resnici bo to, da bi Francija rada odškodnino in poleg te še razbito Nemčijo.

Politika nemške vlade je bila ustvariti situacijo, v kateri bodo zavezniki prisiljeni znižati vsoto vojne odškodnine in nekaj so jo res znižali. Francija pa ni hotela o nadaljni politiki popuščanja nič slišati in je pričela napram Nemčiji brezobzirno nastopati. Zasedla je porenške kraje, v katerih se nahaja največ nemške industrije in največ premogovnikov. Nemci so odgovorili z resistenco; ta vojna je trajala vse to poletje in končno je Nemčija morala priznati, da je izgubila tudi to bitko, ki je stala obe državi milijarde dolarjev, nemškemu ljudstvu pa je prinesla mizerijo v kakršni je živelo med vojno.

Danes, po skoraj petletnem miru, je Nemčija v eni najhujših kriz. Avtoriteta centralne vlade je opešala. Bavarska je v rokah reaktivnih. Na Saksonskem in v Turingiji je delavstvo stvorilo socialistično-komunistično koalicio. Kancelar Stresemann pošilja ultimatum reaktivni bavarski vladi in socialistični-ko-

munistični saksonski vladi. Slednjo je odstavil, na Bavarskem pa njegovi ultimatumu nimajo uspeha. Organizem nemške države je razjeden.

Razni politični pustolovci ustanavljajo s pomočjo francoskih in belgijskih čet porenjsko republiko, ki bi bila neodvisna od rajha. Monarhisti se histerično pripravljajo na puč, ki naj bi prinesel obnovitev monarhije. Delavsko ljudstvo demonstrira, ker hoče kruha in dela.

Listi izven Nemčije so polni poročil o komunističnih izgredivih v Nemčiji. Toda nezadovoljne, lačne mase demonstrirajo zato ker so lačne. Demonstrirale in razgrajale bi tudi če ni bi bilo nobenega komunističnega gibanja. Gre se za kruh in proti tistim, ki ga imajo.

Komunisti v Nemčiji nimajo prav nobenega veselja vzeti vlado, tudi ako bi jo mogli. Graditi v takem kaosu v kakršnem je danes Nemčija, je težka naloga. To ne izključuje možnosti, da pride na krmilo Nemčije en ali drugi ekstrem.

V Washingtonu so namignili, da ameriška vlada ne bo protestirala, ako se nemško ljudstvo povrne pod monarhistični režim. Tudi v tem se je v petih letih veliko spremenilo, kajti takrat so v Washingtonu govorili drugače. Ameriški vladni faktorji pravijo, da se ne čutijo pozvane diktirati nemškemu ljudstvu kakšno vlado naj si izbere. To je kakor migljaj monarhistom, naj se polaste vlade. Ameriška vlada ne govori resnico, kajti diktirala je in še diktira Rusiji, kakšno vlado mora imeti, predno bo dobila diplomatsko priznanje od Zed. držav. Zadržanje washingtonskih krogov ne dokazuje nič drugega, kakor to, da se kapitalistični svet pogreza bolj in bolj v reakcijo, kar je posledica vojne, vsake vojne.

Nemčija potrebuje pred vsem mir in sigurnost. Te ne bo imela, dokler Francija ne spremeni svoje politike nasilnega tirjanja vojne odškodnine in gospodarskega potlačevanja Nemčije. Dokler se ta politika ne izpremeni, bo v Nemčiji kaos, pa naj jo vlada kdorkoli.

ALI VAM JE S TO ŠTEVILKO NAROČNINA POTEKLA?

Tekoča številka "Proletarca" je **842**
 Če je številka poleg vašega naslova manjša kakor je tu označena, je to znamenje, da vam je naročnina potekla. Pazite torej na številko v oklepaju poleg vašega naslova na prvi strani platnic.

Obnovite naročnino takoj, ko vam poteče. Ne čakajte opomina! S tem prihranite upravništvu delo in stroške. Če mogoče, pošljite poleg svoje še kako novo naročnino. Širite "PROLETARCA"!

Ali ste resnično ali samo navidezno za socializem?

John M. Work.

Bilo je rečeno, da socializem ne pride v sredo ob pol treh popoldne. Z drugimi besedami socializem ne bo uveden na mah, tako da bi mogli reči, tega in tega dne, ob tej in tej uri se pričel socializem.

S to izjavo se strinjam.

Ampak istotako je resnično, da pride čas, ko bomo zmagali pri splošnih volitvah in si osvojili moč vlade.

Ta dan bo začetek konca velike borbe za socializem.

Tisti dan bo začetek konca izkoriščevanja, bedi in vsem drugim socialnim boleznim, ki razjedajo ljudstva in jih tirajo bolj in bolj v željo, da bi bil že enkrat konec tej borbi.

Kedaj pride ta dan?

Pride, kadarkoli bodo socialisti hoteli. Dobi li bomo socializem kadarkoli bodo socialisti resnično hoteli da ga dobimo.

Manjšina socialistov je izredno aktivna in stori kolikor more za svoj cilj. Storit več kakor stori se od nje ne more pričakovati. Vsa čast tej manjšini.

Toda imamo tisoče in tisoče socialistov, ki glasujejo za socialistično listo in to je edino kar store za socializem. Tudi za ta akt zaslužijo pohvalo, ampak sam ta akt ni dovolj. Glasovati za socialistične kandidate bi moralo biti le eno tmed mnogih aktivnosti za našo stvar. Morda hočejo tudi ti volilci socializem, toda njihova dejanja tega ne potrjujejo. Ako nekaj hočeš, meriš tudi delati tako da se bo videlo da resnično hočeš.

Da dobimo socializem, je potrebno prepričati večino ljudi, da ga moramo dobiti, tako da bodo tudi oni glasovali in delali za naš program.

To ne moremo doseči brez jake, skoz in skoznotne organizacije z razumnim članstvom in sposobnim vodstvom.

Mi se moramo boriti za naše cilje sistematično, ne kaotično.

Proti mogočni sovražni organizaciji moramo postaviti še mogočnejšo organizacijo.

Deset milijonov neorganiziranih socialistov ne dela kapitalističnemu razredu nobenega strahu.

Toda pol milijona organiziranih socialistov more s svojo sistematično, prevdarno propagando, s praktičnim delom in izobrazbo ljudskih mas, obrniti Zedinjene države iz kapitalističnega v socialistični tok. Plutokraciji bi pognala strah v kolena, dosegla bi zmago na voliščih in pričela uvajati socializem.

Ti nisi dober socialist, ako nisi član socialistične stranke.

Ti nisi socialist, ako nisi aktiven v boju za socializem.

Socialist, ki ni član in ne aktiven, izkorišča svoje brate socialiste, ker morajo vršiti tudi njegov del dela in ker se morajo boriti radi svoje šibkosti toliko težje.

Postati član stranke, točno plačevati članarino in biti aktiven, je prva dolžnost socialista. Na noben drug način ne moreš nadomestiti tega dela za socializem.

Ko pristopiš — postani član — živ član — ne mrtev.

Vsak član socialistične stranke je njen neodtujljiv del.

Vsak član mora biti aktiven ker le tak ima vrednost za stranko.

Vsak član mora biti dobro poučen, ne samo v socialističnih načelih in v poznanju socializma, ampak tudi o taktiki, tekočih dogodkih in stališčih stranke v raznih problemih, da bo v kritičnih momentih lahko nastopala kot enotna, razumna sila.

Inteligentnost članstva je najboljša garancija, da bo socialistična stranka predstavljala gibanje socialističnega delavstva in ne gibanje kake klike, ki stremi za oblastjo in vodstvom.

Dobro organizirana stranka z inteligentnim članstvom je dvoje stvari, brez katerih ne more obstajati nobena socialistična stranka, če hoče biti SOCIALISTIČNA stranka.

Mi nočemo, da bi bili člani naše stranke kakor tisti človek, ki je prilepil besedilo "očenaša" na steno, in je vsak večer, predno se je vlegel, pogledal na ta "očenaš" na steni in dejal: "Gospod Bog, to so tudi moji sentimenti. Sprejmi jih, kakor so napisani." Nato se je vlegel.

Mi ne maramo mlačnežev, stranka ne potrebuje napol socialistov.

Mi hočemo, da bo vsak član zaveden, da bo vzel svoje včlanjenje v stranko za povsem resno stvar, da bo agresiven, odločen in nepremagljiv.

Vsakdo naj sprejme v svojem razumu resolucijo, s katero se bo zavezal delati v svojem kraju z vsemi močmi, da ga napravi za intelektualno in finančno trdnjavo, za utrdbo, ki bo sposobna vršiti svoj del boja za socialistično družabno uredbo.

Kar se za doseg te stvari potrebuje, je resnična organizacija, skupna prizadevanja, neprekidna agresivnost, prevdarnost in neupogljiv pogum.

Časov, ko so bili posamezni naporji še kaj vredni, ni več.

Doba sanjarstva je prešla.

Mi moramo biti praktični.

Mi moramo rabiti zdravo pamet.

Mi moramo korakati proti sovražniku v popolnem redu, pripravljeni za borbo.

Ako se bomo ravnali po teh navodilih, ki nam jih narekuje zdrav razum, bodo zmage naše in osvobodili se bomo verig, s katerimi nas oklepa kapitalizem.

Dr. Charles P. Steinmetz.

Dne 26. oktobra je v Schenectadyju umrl slovit večak v elektrotehniku sodrug dr. Karl Proteus Steinmetz. Zadel ga je kap. Steinmetz je prišel v Zedinjene države l. 1889 iz Curiha v Švici, kamor je ubežal iz Nemčije radi preganjanja, ki ga je vodil proti socialistom zloglasni nemški kancelar Bismarek. V New Yorku se je izkrcal z dvema dolarji v žepu in naseljeniške oblasti bi ga bile deportirale, da se ni zanj zavzel neki Amerikanec, ki se je vrnil v Zed. države z istim parnikom s katerim se je vozil Steinmetz. — Rojen je bil v Breslavu, Nemčija, 9. aprila 1865. V svojih mladostnih letih, ko je pohajal v vseučilišče, je bil sotrudnik nekega socialističnega lista, na katerega je položil "že-

DR. STEINMETZ

lezni kancelar" svojo roko in dal urednike arretirati. Steinmetzu se je posrečilo pobegniti v inozemstvo.

Steinmetz je bil eden najboljših matematičarjev na svetu in med prvimi na polju elektrotehniku. V Ameriki je bil poznan tudi pod imenom "electrical wizard". Bil je vpsljen pri General Electric kompaniji. Ta je po njegovi smrti podala izjavo, da Steinmetzu ni dajala kake gotove plače, ker je ni hotel; zgradila mu je hišo in dva laboratorija, enega na domu in drugega v tovarni omenjene družbe. Dala mu je zmerom toliko gmotnih in drugih sredstev za eksperimente in za preživljanje, kolikor jih je potreboval in zahteval. Oženjen ni bil. Telesno je bil pohabljen, toda duševno je bil velikan kakoršnih je malo. K razvoju elektrotehniku je s svojo iznajdljivostjo ogromno pripomogel.

Socialističnemu gibanju je ostal zvest do konca. Pred letom dni je bil kandidat socialistične stranke v New Yorku za državnega inženirja. Dobil je nad dve sto tisoč glasov in ko bi kandidiral na listi kake kapitalistične stranke, bi bil gotovo izvoljen. Ampak Steinmetz ni zatajeval svojega prepričanja.

Bil je ves čas sotrudnik socialističnih listov.

Med vojno je hotela ameriška vlada, da bi ji pomagal s svojimi iznajdbami pri mornarici, toda patriotje so proti temu protestirali, češ da se bi človeku z nemškim imenom ne smelo dati nikake podobne pozicije. Potem je dobil od vlade sporočilo, da ga bo rabila kot "svetovalca".

V življenskih potrebah je bil pokojni Steinmetz zelo skromen. Ves svoj čas in vse svoje duševne energije je posvetil delu, od katerega ima svet velikanske koristi.

V svojem življenju je prestal že mnogo hudega. Poslednja leta pa je živel v miru in delal. Svet je z njim izgubil velikega izumitelja in veščaka, toda ne njegovih izumov, in socialistično gibanje plemenitega sodruga.

***

Akcija za združenje hrvatskih podpornih organizacij.

Med hrvatskimi podpornimi organizacijami se vodi že dalj časa akcija za njih združenje v skupno enoto, ki pa je naletela že na mnoge ovire, kakor je naletela enaka akcija med slovenskimi podpornimi organizacijami.

Na združiteljni konvenciji v Clevelandu sta se združili S. N. P. J. in S. D. P. Z. v eno, drugi dve (S. S. P. Z. in J. S. K. J.) pa sta izostala iz akcije. S SDPZ. pa se je združilo že prej Bolniško podporno društvo sv. Barbare. Današnja SNPJ. vključuje torej tri podporne organizacije.

V ospredju agitacije za združenje hrvatskih podpornih organizacij stoji N. H. Z., ki ima svoj gl. urad v Pittsburghu.

Sledeče hrvatske podporne organizacije sodelujejo v akciji za združenje v skupno enoto:

Narodna Hrvatska Zajednica, Pittsburgh; število odraslega članstva 39,586; posmrtninski sklad \$1,366,457.85.

Hrvatska Zajednica Illinois; število odraslega članstva 10,767; posmrtninski sklad \$306,932.01.

Mlada Hrvatska Zajednica, Whiting, Ind.; 173 članov; posmrtninski sklad \$5,780.75.

Hrvatska Sveza na Pacifiku; 1,137 članov; posmrtninski sklad \$24,842.73.

Društvo "Sveti Josip", Kansas City, Kans.; 1,186 članov; posmrtninski sklad \$72,356.52.

Vse te organizacije skupaj imajo 52,849 odraslih članov.

Te številke so vzete iz poročila, ki je bilo podano združevalni konferenci, katera se je vršila 8. oktobra v Pittsburghu.

N. H. Z. izdaja svoje glasilo tednik "Zajedničar" in Hrvatska Zajednica Illinois mesečnik "Glasnik."

LEONID ANDREJEV:

POVEST O SEDMIH OBEŠENIH

Prevel JOSIP VIDMAR.

(Nadaljevanje.)

Sergjej ni vedel, da se je polokvnik prošle noč zaklenil v svoj kabinetek in je z naporom vseh svojih sil premislil ta ritual. Olajšati moramo zadnjo minuto svojemu sinu, ne pa zagreniti, — je trdno sklenil polkovnik in je skrbno tehtal vsak mogoč stavek jutrajšnjega pogovora, vsako kretnjo. Toda včasih se je zapletel v mislih, pozabil še to, kar je že premislil, in je bridko jokal v kotu svojega divana. Zjutraj pa je povedal ženi, kako se mora obnašati na svidenju.

— Glavna stvar je, poljubi — in molči! — jo je učil. Potem, čez nekaj časa, lahko tudi govoriš, toda ko ga poljubiš, molči. Ne govori takoj po poljubu, razumeš? — če ne, gotovo rečeš nekaj, česar ne bi smela.

— Razumem, Nikolaj Sergjejevič, — je odgovarjala mati jokaje.

— In ne joči! Bog varuj jokati! Ubijes ga, če boš jokala, štara!

— Zakaj pa ti sam jočeš?

— Kdo bi pri vas ne jokal! Ne smes jokati, razumeš?

— Dobro, Nikolaj Sergjejevič.

V izvozčku je hotel še enkrat ponoviti navodila, toda pozabil je. In tako sta se peljala molče, oba upognjena, siva in stara, in mislila, mesto pa je šumelo — bil je predpust in ulice so bile šumne in obljudene.

Vsedli so se. Polkovnik je stal v naštudirani pozi, z roko za robom bluže. Sergjej je posedel trenutek, potem pa se je zagledal od bližu v nagubani mamin obraz in je skočil na noge.

— Sedi malo, Sergjej, — je prosila mati.

— Vsedi se, Sergjej, — je potrdil oče.

Pomolčali so. Mati se je čudno smehljala.

— Kako smo se trudili, da te rešimo, Sergjej!

— Ni bilo treba, mamica . . .

Polkovnik je trdo spregovoril:

— Morali smo, Sergjej, da bi ne mislil, da so te roditelji zapustili.

Zopet so obmolknili. Bilo je grozno spregovoriti besedo, kakor da je vsaka beseda v jeziku izgubila svoj pomen in se je vse reklo: — smrt. Sergjej je pogledal na očetovo čisto blužo, ki je dišala po bencinu, in je pomislil: "Sluge sedaj nima več, torej jo je čistil sam. Kako, da nisem tega zapazil prej, kdaj je čistil blužo? Najbrž jo je snažil zjutraj." In naenkrat je vprašal:

— Kako pa sestra? Je zdrava?

— Ninočka ne ve ničesar, — je hitro odgovorila mati.

Toda polkovnik jo je strogo prekinil:

— Zakaj lagati? V časopisih je brala. Naj Sergjej ve, da so vsi . . . njegovi . . . v tem času . . . mislili in . . .

Ustavil se je, naprej ni mogel. Naenkrat se je mamin obraz nekako nenadoma skrivil, razlezel, zagibal, postal je moker in strašen. Odsvetele oči so brezumno lezle iz jamic, dihanje je postajalo vedno krajše, hitrejšo in glasnejše.

— Se . . . Ser . . . Se . . . Se . . . — je ponavljala skozi otrple ustnice. — Se . . .!

— Mamica!

Polkovnik je stopil naprej — ves je drhtel z vsako gubico svoje bluze, z vsako črtico svojega obraza. Sam ni slutil, kako strašen je v svoji mrliški bledosti in v svoji izmučeni obupni trdnosti. Dejal je ženi:

— Molči! Ne muči ga! Ne muči! Ne muči! Smrt ga čaka! Ne muči ga!

Mati je že boječe obmolknila, on pa je še vedno zdržano tresel stisnjene pesti na prsih in ponavljal:

— Ne muči ga!

Potem pa je stopil nazaj, položil drhtečo roko na rob bluze in glasno vprašal skozi bele ustnice z izrazom nasilne mirnosti:

— Kdaj?

— Jutri zjutraj — je odgovoril z ravno tako belimi ustnicami Sergjej.

Mati je strmela v tla, žvekala z ustmi in kakor da ni slišala ničesar. In med žvekanjem je spregovorila preproste in čudne besede, kakor da so ji padle iz ust:

— Ninica je dejala, naj te poljubim, Sergjej!

— Poljubi jo mesto mene, — je rekel Sergjej.

— Dobro. Tudi Hvostovi te pozdravljajo.

— Kakšni Hvostovi? Ah, da!

Polkovnik je prekinil:

— No, treba bo iti. Vstani, mati, treba je.

Vzdignila sta oslabeledo mater.

— Pošlovi se! — je zapovedal polkovnik. —

Pokrižaj ga!

Napravila je vse, kar ji je rekel. Medtem pa, ko ga je pokrižala in kratko poljubila, je majala z glavo in trdila brez misli:

— Ne, to ni tako. Ne, ni tako. Ne, ne. Kako bom pa potem? Kako naj potem rečem? Ne, ni tako.

— Zbogom, Sergjej! — je dejal oče.

Stisnila sta si roke in se krepko, toda kratko poljubila.

— Ti . . . — je pričel Sergjej.

— No? — je odtrgano vprašal oče.

— Ne, ni tako. Ne, ne. Kako naj potem rečem? — je trdila mati in majala z glavo. Zopet se je vsedla med tem in vsa se je majala.

— Ti . . . — je zopet začel Sergjej.

Naenkrat pa se je njegov obraz po otročje zamršil in solze so mu zalile oči. In skozi iskre-

če se solze je zagledal od blizu beli obraz očetov in ravno tako solzne oči.

— Ti, oče, si plemenit človek!

— Kaj ti je! Kaj ti je! — se je prestrašil polkovnik.

Naenkraj pa, kot da se je zlomil, je padel sinu na ramo. Svoje čase je bil večji od Sergjeja, sedaj pa je postal majhen in bela suha glava je ležala kakor bel klopčič na sinovi rami. In oba sta molče žejno poljubljala: Sergjej — mehke bele lase, on pa — arestantsko haljo.

— Kaj pa jaz? — se je naenkrat glasno zaslišalo.

Ozrla sta se: mati je stala za njima in ju gledala jezno, skoro sovražno, z vzdignjeno glavo.

— Kaj pa je s teboj, mati? — je kriknil polkovnik.

— Kaj pa jaz? — je govorila majaja z glavo z brezumno izrazitostjo. — Vidva se poljubljata, kaj pa jaz? Moža sta, ne? Kaj pa jaz? Kaj pa jaz?

— Mamica! — je planil k nji Sergjej.

Tedaj je prišlo to, o čemer ni treba, o čemer se ne sme pripovedovati.

Zadnje besede polkovnika so bile:

— Blagoslavljam te, na smrt, Sergjej! Umri hrabro, kot oficir!

In odšla sta. Nekako odšla sta. Bila sta, stala, govorila — naenkrat pa sta odšla. Tukaj je sedela mati, tu je stal oče — naenkrat pa sta nekako odšla. Ko je prišel Sergjej v celico, se je vlegel na posteljo z obrazom k steni, da bi se skrivil vojakom, in je dolgo jokal. Solze so ga utrudile — in krepko je zaspal.

K Vasilju Kašimiru je prišla samo mati, — oče, bogat trgovec, ni hotel. Vasilij je sprejel starko korakajoč po sobi in drgetajoč od mraza, čeprav je bilo gorko in celo vroče. In pogovor je bil kratek in težak.

— Zakaj ste prišli, mama. Samo sebe in mene izmučite.

— Zakaj tako govoriš, Vasja! Zakaj si to napravil! Moj Bog!

Starka je zaplakala in se brisala v konec črne volnene rute. In kot je bila navada pri njem in njegovih bratih, da so vpili na mater, ki ničesar ne razume, se je ustavil in jezno spregovoril, trepetajoč od mraza:

— No, torej! Saj sem vedel! Vi vendar ničesar ne razumete, mama. Ničesar!

— No, no, dobro. Kaj te zebe?

— Da . . . — je odrezal Vasilj in spet zakorakal. Jezno je pogledoval od strani na mater in molčal.

— Mogoče si se prehladil?

— Ah, mama, kakšno prehlajenje, ko me vendar . . .

In obupno je mahnil z roko. Mati je hotela reči: "oče je pa naročil, da naj v ponedeljek

napravim blince," toda zbalala se je in zagovorila:

— Rekla sem mu: saj je vendar tvoj sin, pojdi, daj mu odpuščanje. Ne, uprl se je, kožel stari . . .

— Naj ga vzame hudič! Kakšen oče! Vse življenje je bil lopov in to je tudi ostal.

— Vasja, o očetu govoriš vendar! — Starčka se je vsa karajoče vzravnila.

— O očetu, da.

— O rodnem očetu!

— Kakšen rodni oče neki.

Bilo je pošastno in grdo. Tam spredaj je stala smrt, tu pa je nastajalo nekaj majhnega, praznega, nepotrebne, in besede so hreščale kakor prazna orehova lupina pod nogo. Žalost in večno nerazumevanje, ki je stalo vse življenje kakor stena med njim in med njegovimi in ki je še sedaj zadnjo predsmrtno uro divje bulilo s svojimi majhnimi, glupimi očmi, mu je prevzelo srce in zakričal je z jokajočim glasom:

— Razumite vendar, da me bodo obesili! Obesili! Razumete ali ne! Obesili!

— Ti bi ne polagal roke na ljudi, pa bi te ne . . . — je kričala starčka.

— Bože! Bože! Kaj pa je to. Tega pa še pri zvereh ni! Ali nisem vaš sin?

Zaihtel je in sedel v kot. Zaihtela je tudi starčka v svojem kotu. Nesposobna, da bi se vsaj za trenutek zljila v čustvu ljubezni in da bi ga postavila grozi bodoče smrti nasproti, sta jokala s hladnimi, samotnimi solzami, ki niso mogle ogreti srca. Mati je spregovorila:

— Glej, ti vprašaš, ali sem ti mati ali ne, zmerjaš. Toda popolnoma sem posivela v teh par dneh, postarala sem se. Ti pa praviš — in me zmerjaš.

— No, dobro, dobro, mama. Zbogom. Treba vam bo iti. Brata poljubite.

— Kaj ti nisem mati? Kaj mi ni žal?

Končno je odšla. Bridko je jokala in si brisala solze s konci rute, da ni videla poti. In čim bolj se je oddaljevala od ječe, tem bolj grenke so bile solze. Šla je k ječi nazaj, potem pa je čudno zašla v mestu, kjer se je rodila, vzrasla, se postarala. Prišla je v nek majhen, osamljen park z redkim, polomljenim drevjem in se vsedla na mokro, otajano klop. In naenkrat je razumela: jutri ga obesijo.

Starčka je planila na noge, hotela teči, naenkrat pa se ji je silno zvrtilo v glavi — in padla je. Ledena steza je bila mokra, spolzka, in starčka se nikakor ni mogla vzdigniti: prevračala se je, se vzdigovala na komolcih in koljenih in se zopet zvalila na bok. Črna ruta ji je zlezla z glave, odkrila je plešo med umazano sivimi lasmi nad tilnikom. In naenkrat se ji je zazdelo, da piruje na svatbi: ženijo sina in ona je pila vino ter se silno opijanila.

— Ne morem! Zares ne morem! — se je branila in majala z glavo. Drsel je po mokri

ledeni skorji, tam pa so ji nalivali in nalivali vino.

In že jo je bolelo pri srcu od pijanega smeja, od gostije, od divjega plesa, — oni pa so ji nalivali in nalivali.

(Dalje prihodnjič.)

***

Ženstvo v delavskem političnem in strokovnem gibanju.

Kmalu, ko se je razvilo socialistično gibanje, je zavzelo ženstvo v njemu zelo prominentno mesto. Socialistične stranke so se borile od vsega početka za emancipacijo ženstva in zoper stare tradicije, ki držale ženstvo v podložnosti in zapostavljanju. Današnja zavzema v delavskem političnem gibanju mnogo lemi vodilna mesta. Iz njih so se razvile dobre pisateljice in govornice. Težje pa je šlo ženstvu v delavskem strokovnem gibanju, katerega v mnogih krajih preveva konservativen duh.

Kapitalizem je pahnil tudi ženstvo v industrijo, pa če starokopitneži še tako trdijo, da spada žena v kuhinjo in da je njena naloga gospodinjiti in vzgajati otroke; dejstva, da jih dela na milijone po svetu v industrijskih obratih, ne izbriše nobeno argumentiranje. Strokovno gibanje je nalogo organizirati ženske delavke v unije zelo zanemarilo, posebno v Zd. državah. V Ameriki dobiva v unijskem gibanju ženstvo šele zadnje čase nekaj veljave.

Pred leti tudi v Angliji ni bilo boljše. Toda današnja zavzema angleško delavsko ženstvo tudi v strokovnem gibanju prominentno mesto. Margaret Bondfield, ki je že nad trideset let aktivna v unijskem gibanju angleškega delavstva, je bila pred kratkem izvoljena za predsednico generalnega sveta britskega kongresa strokovnih unij. To je najvišja pozicija v angleškem unijskem svetu. Primerja se jo lahko poziciji predsednika v Ameriški delavski federaciji. Mislite si na mestu, ki ga sedaj zavzema v A. D. F. Samuel Gompers, žensko! Nemogoče! pravi marsikdo. V Angliji je to mogoče. Konservativni voditelji ameriškega unijskega gibanja se branijo priznati trditev progresivcev, da je ameriško delavsko gibanje petdeset let zadaj na angleškem. Toda trditev bo najbrž resnična, ne samo v političnem, ampak tudi v unijskem oziru. Z izvolitvijo ženske na najvišje mesto v angleškem unijskem gibanju pa je angleški proletarijat zopet pokazal, da se zaveda nove dobe. Margaret Bondfield ni dobila te časti zato ker je ženska, ampak ker je večina, ki jo je izvolila, smatrala, da je za tako mesto sposobna. Ako bi odločevali konservativci, bi glasovali proti nji zato ker je — ženska. In v tem je razlika med novim in starim, med napredkom in nazadnjaštvom.

***

Sanjarije vladajočih tiranov so tako neplodne, kakor vsake sanjarije. Socializem se ne more uničiti. Noben človek ga ni mogel izumiti, ustvariti, noben človek ga ne more uničiti. Socializem je naravna, nezogibna posledica razmer. Ako bi pekel izgrlal kakšno silo, ki bi mogla nenadoma pogaziti vse organizacije bojnega proletariata, bi morala ista sila onemogočiti tudi škripajoča z zobmi, gledati, kako bi organizacija za organizacijo zopet vstajala iz prahu in kako bi se prejalislej zopet združile v Internacionali.

Izbiranje profesorjev za višje šole.

Predsednik univerze ali kolegija izprašuje profesorja, ki prosi za službo.

"Ali ste kedaj čitali Izjavo neodvisnosti?"

"Nisem, toda smatram jo za hujskajoč dokument."

"Ali ste kedaj čitali konstitucijo te republike?"

"Ne gospod, nisem je čital, toda gledam nanjo kot na svetost, razun na tiste dele ustave, ki garantirajo državljanom osebne svobodščine."

"Kaj je vaše mnenje o vrhovnem sodišču?"

"Vselej, kadar se spomnim nanj, se globoko priklonim v spoštovanju do njega."

"Kdo je po vašem mnenju idealen kristjan?"

"Sodnik Gary, predsednik jeklarske korporacije."

"Koga molite, boga ali mamona?"

"Mamona, seveda!"

"Ali priznate vsakemu to?"

"Kaj še, jaz vedno zahajam v najlepšo cerkev v mestu."

"Kaj je vaše mnenje o socialistih in unij-skih delavcih?"

"Jaz jih smatram za bume in ako bi bilo po mojem, bi se jih dalo takoj postreliti. Ta talega je ljudem samo v nadlego."

"V slučaju, da bi naleteli na kakega teh lopovov v učilišni dvorani obdržavati govor — kaj bi napravili?"

"Ugasnil bi luči."

"Ali verujete v amerikaniziranje tujcev?"

"Na vsak način!"

"Ako bi vam bila dana naloga amerikanizirati tujerodca, kako bi jo izvršili?"

"Prisilil bi ga delati 12 ur na dan, živeti v bežniškem predmestju, in če bi mi ugovarjal, bi poklical redarja, da bi mu jih dal s količkom po glavi."

"Kaj veste o ekonomiji?"

"Zelo malo, pravzaprav ničesar."

"Kaj učite?"

"Jaz sem profesor ekonomije."

"Zelo dobro! V službo lahko stopite takoj, plačo pa si sami določite."

(*Milwaukee Leader.*)

Eugene V. Debs je dejal: "Jaz nisem Mojzes, da bi odvedel delavstvo iz puščave. Ako bi imel to moč, bi se zopet dobil kdo drugi, ki bi jih pripeljal nazaj v puščavo . . ." Torej pojdite v organizacijo in si sami pomagajte.

Socializem je za koncentracijo produktivnih in distributivnih sredstev v interesu ljudstva, kapitalizem pa v interesu profita.

Ena razporoka na vsakih 7.6 porok.

Tekom leta 1922. se je v Zedinjenih državah poročilo 1,126,418 parov, razporočilo pa se jih je v istem času 148,554. V l. 1916 je bilo 1,040,684 porok in 112,036 razporok. Cenzus biro v Washingtonu je sportčil te številke, iz katerih je razvidno, da je bila v prošlem letu na vsakih 7.6 porok ena razporoka. Predzadnja statistika o porokah in razporokah (l. 1916) izkazuje, da je bila na vsakih 9.3 porok ena razporoka.

Prva v številu razporok l. 1922 je država Texas, v kateri se je ločilo 12,399 parov. Illinois je na drugem mestu, kjer je bilo 10,995 razporok, in 75,208 porok. Računano proporcionalno na podlagi števila prebivalstva, pa imajo mnoge države več razporok kakor Texas ali Illinois. Washington, District of Columbia, ima najmanjši odstotek razporok, eno razporoko na 35.8 porok.

Država Nevada beleži tekom leta 1922 več razporok kakor porok; poročenih je bilo 935 parov, razporočenih pa 1,026 parov. To ne pomeni, da je odstotek razporok domačega prebivalstva v Nevadi večji od onega v drugih državah. V Nevadi slovi mestece Reno kot kraj, v katerem se človek lahko legalno loči od svoje zakonske polovice brez velikih težav. Razni kino-igralci in igralke ter druga brezdelna gospoda gre v Reno, kadar si zaželi premeniti zakonskega druga ali družico. Pred leti nepoznano mesto je danes vsaj po imenu znano vsakemu Amerikancu, ki količkaj čita dnevne liste. Revni ljudje ne hodijo v Reno razkladati sodnikom svoje težave, in Reno jih ne pogreša. Pogrešal pa bi bogate ljudi, ki puste tam precej cvenka.

Statistika o vzrokih razporok ni bila objavljena, dasi je zanimiva. Med revnejšimi sloji so vzroki razporok v slučajih, v katerih iščejo ločitev ženske, pijančevanje, delomrznost, nezvestoba in brutalnost možkih. Med tujerodnimi ženskami, ki se razporoče, je največ takih, ki navajajo za vzrok ločitve pijančevanje moža in brutalno ravnanje z ženami. Marsikak mož šele na sodišču izve, da se žensk ne sme pretepati. Včasi, ko je bil svet bolj pameten, je bilo drugače. Žensko si smel pretepati kolikor ti je bilo drago — saj je bila tvoja! S sodnijo si imel sitnosti le tedaj, ako se ti je dogodila nesreča, da si v pretepu ženo ubil. Razporoka pa sploh ni bila dovoljena. Žena je bila posest moža kakor krava ali konj.

V slučajih, kjer iščejo ločitve možje, navajajo največkrat za vzrok razporoke nezvestobo žen.

Med razporočenci je zelo veliko takih, ki so se poročili med 17. in 22. letom. Poroče se v napol otroški dobi, pozneje v življenju pa spoznajo, da ne spadajo skupaj in posledica je ločitev.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

Slovenskemu delavstvu v Clevelandu.

CLEVELAND, O. — Kakor je bilo že poročano, priredi socialistični klub št. 27, JSZ., v nedeljo zvečer 4. novembra v Božeglavovi dvorani veselico z obširnimi programom. Na sporedu bodo deklamacije in koncertne točke, ki jih bo izvajal pevski zbor Zarja in Ivanušov orkester. Kot govornik nastopi na tej priredbi sodrug Chas. Pogorelec, gl. tajnik J. S. Z. Po izčrpanem programu sledi plesna zabava.

Podrobnejši program je razviden iz oglasa, ki je pričobčen v tej izdaji Proletarca. Slovensko občinstvo v Clevelandu in okolici vabimo, da pride v nedeljo 4. novembra v Božeglavovo dvorano v čim večjem številu. — K.

Konferenca soc. klubov J. S. Z. v Canonsburgu.

CANNONSBURG, PA. — Konference socialističnih klubov JSZ. v zapadni Pennsylvaniji, ki se je vršila dne 28. oktobra v Canonsburgu, se je udeležilo kakih sto oseb. Udeležil se je tudi sodrug Joško Oven iz Chicaga, F. S. Tauchar in Frances A. Tauchar, ki se mudi po naselbinah Pennsylvanije na agitaciji za "Proletarca". Izkazalo se je, da je samo pol dneva premalo za shod in konferenco; način, ki smo se ga poslužili v Bridgevillu, je praktičnejši. Prihodnja konferenca se bo vršila meseca januarja. Za tajnika konference je izvoljen sodrug John Terčelj.

Več o tej konferenci bo poročano, ko bo objavljen zapisnik.

Slovito Gorkijevo dramsko delo "Na dnu" bo igrano na waukeganskem odru.

WAUKEGAN, ILL. — V nedeljo 18. novembra vprizori socialistični klub št. 45, JSZ., v Slov. Nar. Domu v Waukeganu slovito Gorkijevo dramsko delo "Na dnu".

Dasi je igra težka, se igralci trudijo, da jo vprizore čim popolnejše.

Drama "Na dnu" prikazuje življenje ljudi, ki so zabredli v nižine življenja. Igra je vseskozi zanimiva. Igrana je bila že na vseh večjih odrih. Prevedena je v vse kulturne jezike.

Meseca aprila to leto je bila drama "Na dnu" v čikaškem gledališču Great Northern štirikrat igrana. Vprizorilo jo je moskovsko umetniško gledališče, ki ima sloves, da vprizarja igre z največjo dovršenostjo. Ko so igralci moskovskega umetniškega gledališča nastopali v Chicagi, je bilo gledališče zasedeno do zadnjega sedeža pri vsaki njihovi predstavi.

Svoječasno je vprizorilo dramo "Na dnu" tudi tedanje Slovensko dramatično društvo na slovenskem čikaškem odru.

Ljubitelji dramatike bodo imeli v nedeljo 18. novembra priliko videti igro "Na dnu" ne da bi jim bilo treba plačati dva ali tri dolarje vstopnime.

Igralcev naših diletantskih zborov ne veseli ničesar bolj kakor to, da občianstvo napolni dvorano na dan igre. To jim je edino plačilo.

Več o vprizoritvi te igre v Waukeganu bo poročano v prihodnjih izdajah. — X.

Delavstvu v Glencoe, O.

GLENCOE, O. — V soboto 3. novembra priredi socialistični klub št. 2, JSZ., v prostorih sodruga A. Kravanje predavanje in diskuzijo, ki se prične ob 8. zvečer. Predaval bo sodrug Anton Garden o temi "Strokovno gibanje in politična akcija delavstva v Ameriki".

Po predavanju sledi diskuzija.

Eno izmed najvažnejših vprašanj pred ameriškim delavstvom, o katerem se sedaj toliko piše, debatira, agitira in denuncira, je vprašanje politične organizacije v ameriškem delavskem gibanju. Ker je to vprašanje zanešeno v unije, je s tem zadobilo še večjo važnost. Samostojna politična organizacija delavstva ima v unijah mnogo zagovornikov, pa tudi mnogo močnih nasprotnikov.

To je problem, ki zahteva, da je delavstvo o njem poučeno čim temeljitejše. Posebno važno je za socialiste, da vemo, kake sile delujejo za in proti strujenju vseh delavskih sil na političnem polju.

Sodrug i in somišljeniki, udeležite se vsi tega sestanka.

Nace Žlemberger, tajnik kluba.

"Za pravdo in srce"

CHICAGO, ILL. — "Za pravdo in srce" (pet dejanj) je naslov drami, ki jo vprizori dramski odbor soc. kluba št. 1 v nedeljo 16. decembra. Spisal jo je Anton Medved, toda je bila pozneje predelana. Ta drama se vrši v časih kmečkih puntov na Slovenskem in Hrvatskem in je polna lepih prizorov.

V tej igri se slika pripravlanje kmetov na boj za staro pravdo, ki je tolikokrat doživel poraz. Slika oblastno nastopanje graščakov proti tlačanom. Ubog podložnik pa je nosil v sebi le eno upanje, verq v staro pravdo, ki mora zmagati. Šel je zanj v boj, podlegal pod mogočno, dobro oboroženo močjo graščakov, in se znova upiral. "Le vkup, le vkup uboga gmajna" je donel bojni klic.

V vsem tem vrvenju pa se borita za srce hčerke slepega logarja dva tekmeča, sin brezsrčne graščakinje, in sin voditelja upornih kmetov. Graščakinja je dobila pravdo s porazom upornikov, njen sin pa je dobil pravdo za srce ob truplu svoje ljubljenske.

Vstopnice za to igro se dobe v uradu Proletarca in pri članih ter članicah kluba št. 1.

Važno za člane soc. kluba v Sheboyganu.

SHEBOYGAN, WIS. — Seje socialističnega kluba št. 235, JSZ., se bodo v bodoče vršile v dvorani rojaka Jos. Fladernika na 835 Indiana Ave. vsako prvo nedeljo v mesecu. Vpošteвайте vsi novi zborovalni prostor in se gotovo udeležite prihodnje seje ob 1:30 popoldne, na kateri bomo imeli rešiti par zelo važnih točk.

Na zadnji seji kluba smo razpravljali o možnostih za organiziranje kake večje prireditve pod avspicij našega kluba v tej zimski sezoni. Na to prireditve bi dobili tudi socialističnega govornika.

Sklep seje je končno bil, da se zadevo odloži za sodočo sejo, torej je dolžnost vseh članov, da se je udeležijo. Čim večja udeležba, čim več volje za kooperacijo, tem lažje bo delati zaključke, ki jih bo mogoče spešno izvesti.

Sodrugom in čitateljem Proletarca je znano, da se nahaja naš stari bojevnik sodrug Debs na agitacijski turi za socialistično stranko. Vse moči, kar jih ima, je posvetil organizatoričnemu delu. Sodrug, sodelujmo s predsednikom naše stranke sodrugom Debsom, kajti pojačanje naših organizacij ne odvisi samo od nekaj oseb, ampak od vseh nas!

Napravimo iz J. S. Z. mogočno organizacijo zarednega jugoslovanskega delavstva, in napravimo iz socialistične stranke silo, ki bo v stanju osvajati politično moč in vršiti svojo nalogo za socializem. — Organizator kluba št. 235.

Nekaj poročila o seji čikaške socialistične organizacije.

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 28. okt. se je vršila splošna članska seja okrajne socialistične organizacije. Vabila za to sejo so bila razposlana na vse čikaške socialistične liste in organizacije. Kljub temu ni bila udeležba taka, kot bi se jo lahko pričakovalo na podobnih sejah.

Tajnik socialistične organizacije za državo Illinois je podal na kratko zgodovino notranjih bojov, ki so se posebno razširili po izbruhu ruske revolucije. Engdahl in več drugih se je ločilo od stranke in začel se je boj glede taktike. Ti boji so povzročili nesoglasja med sodrugi, katerih posledice se čuti še danes. Vendar pojmi so se začeli čistiti. Organizacija napreduje v članstvu; tudi v finančnem oziru postaja trdnejša.

Zanimivo je bilo poročilo sodruga Claessensa iz New Yorka. Claessens je že dalj časa na organizacijski turi. Vojna histerija je bila kriva, da je socialistično gibanje v mnogih državah opešalo; v nekaterih je bilo skoro popolnoma uničeno. Ampak že se obrača na boljše. V državi Massachusetts je na delu Mladinska organizacija soc. stranke. V državi Ohio, kjer je med vojno zavladala disorganizacija, se ustanovljajo nove postojanke stranke in oživljajo stare. Danes je le malo mest brez lokalne organizacije.

Sodrug Claessens je povdarjal, da je za stalno napredovanje članstva glavna potreba socialistična šola in časopisje. Kjer ima stranka svoje časopise in šole, kot je na primer Rand School v New Yorku, tam je stranka močna. Mladina, ki pohaja v te šole, se pogloblja v politična in ekonomska vprašanja in postaja glavna agitatorična sila pri razširjevanju socializma.

Svetoval in navduševal je, naj se ustanovi podobna šola v Chicagi. Delavstvo se sicer navdušuje za socialistične govornike, kot na primer za Debsa, toda to navdušenje kmalu izhlapi. Rast socialističnega giba-

nja pa ni odvisna od hipnih sentimentov množice, temveč od razumnih, izobraženih in razredno zavednih delavcev. To pa more dati le socialistično časopisje in šola.

Seja je bila zanimiva za vse, ki so zainteresirani v socialističnem gibanju. Obžalovali je le, da se je ni udeležilo več članov.

Naznanilo članom kluba v Avelli.

AVELLA, PA. — Članstvu socialističnega kluba št. 225, JSZ. v Avelli naznanjam, da se vrši prihodnja seja v nedeljo 4. nov. ob 2. popoldne v prostorih sodruga John Šokaca.

Mislim, da se člani zavedajo, da je napredek organizacije odvisen od volje njenih članov za delo. Ako je ni dovolj, tedaj organizacija ne more vršiti vsega tistega dela ki bi ga morala.

Sodrugi, skrbite, da pridete na prihodnjo sejo. Ne pozabite agitirati za pridobivanje novih članov in za širjenje našega glasila "Proletarca". — Organizator.

Volilci v Chicagi, zapomnite si dan 6. novembra.

V torek 6. novembra se bodo vršile v Chicagi volitve za sodnike. Na glasovnici imajo tri stranke svoje kandidate, republikanska, demokratska in socialistična.

Agitirajte med delavci, da bodo glasovali za socialistične kandidate. Delavstvo ima v sodnikih, izvoljenih na listah kapitalističnih strank, zelo nevarne sovražnike, ker izdajajo takozvane prepovedi v slučajih stavk in v slučajih, kadar ena ali druga unija prične z organizacijsko kampanjo v neunijskih delavnicah.

Socialistični kandidatje za sodnike so pri volitvah dne 6. novembra EDINI delavski kandidatje. Ako bi bilo tudi delavstvo EDINO, bi imeli po 6. novembru socialistične sodnike.

"Federated" Farmer-Labor party, ki se je ustanovila na "historični" konvenciji dne 3. julija v Chicagi, ni bila v stanju postaviti svojih kandidatov, socialističnih pa tudi noče podpirati, kajti to bi pomenilo enotno fronto v praksi. Naši "ekstremisti" v "federativni" stranki pa hočejo enotno fronto v frazah.

Stara farmerska-delavska stranka, ki ima svoj gl. stan v Chicagi in najjačjo zaslobo v čikaški delavski federaciji, tudi ni mogla postaviti svojih kandidatov za sodnike. O socialističnih kandidatih previdno molči.

"Mrtva" socialistična stranka pa je bila v stanju postaviti celotno kandidatno listo in s tem dokazala, da je ŽIVA stranka in da je resnična predstavnica zavednega ameriškega delavstva.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27. se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne in vsako četrto nedeljo ob 2.30 popoldne v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. Dolžnost vsakega sodruga je, da redno prihaja k sejam. — Tiste, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, pa še niso pri soc stranki, vabimo, naj pristopijo v naš klub in tako pomagajo pri delu za osvoboditev proletariata. Prva naloga delavca je, da postane razredno zaveden. Pri tem pa vpoštevajmo geslo: "V organizaciji je moč."

Prememba v upravništvu "Proletarca".

Sodrug Anton Slabe iz Iowe, kjer se je nahajal že več let v šolah, je prevzel mesto upravnika pri "Proletarcu".

Sodrug Slabe je nad sedem let član socialistične stranke. Dokler je bival v Clevelandu, je bil aktiven pri klubu št. 27. Bil je tudi tajnik klubovega pevskega zbora "Zarja". Par let je bil član kluba št. 114 v Detroitu.

Čitateljem "Proletarca" je sodrug Slabe znan iz razprav, katere je priobčil v tem listu pred IV. zborom JSZ., ter iz raznih drugih dopisov in člankov, katere je prispeval v zadnjih letih.

S sodrugom Slabetom je dobil "Proletarec" v svoj urad sposobno, delavno moč.

Chas. Pogorelec, dosedanji upravnik in sedaj tajnik JSZ., ostane tudi v nadalje v tesnih stikih z upravništvom "Proletarca". S širjenjem "Proletarca" bo rasla tudi Jugoslovanska socialistična zveza.

Jože Ambrožič preminul.

Dne 24. oktobra je umrl za pljučnico znani rojak Jože Ambrožič v Canonsburgu. Pokopan je bil po obredih Prve presbiterijanske cerkve, v katero je pred par leti pristopil, na pokopališču Oak Springs v Alexandru.

Zapušča soprogo in štiri male otroke. Bil je mnogo let član SNPJ. in v času, ko je bilo pristopanje k socialistični stranki v modi, se ji je pridružil tudi pokojni Ambrožič. Nekaj časa je bil zelo aktiven v društvenem gibanju. Med leti 1915-1920 je priobčeval svoje pripovedne spise v Prosveti, v Času in par jih je poslal v priobčitev tudi Proletarcu in Amerišskemu družinskemu koledarju. Pisal je tudi za druge liste. V začetku l. 1921 je že pričel javno obsojati to kar je prej podpiral. S par drugimi člani gl. odbora SNPJ. je organiziral agenturo za pošiljanje denarja, iz katere se je pozneje razvila afera, ki ga je pognala iz javnega življenja med Slovenci. Pristopil je k prej omenjeni veri, in v Kazimirjevi Edinosti je priobčil kratek dopis, v katerem je obsodil svoje prejšnje brate in sodruge ter izjavil, da je razočaran. Pričel se je gibati v ameriških krogih in bil izvoljen za mirovnega sodnika. Z nekaterimi ondrotnimi rojaki je bil pred par leti tudi v osebnih sporih in zapleten v tožbe. Dvanajst let je bil vposljen pri Standard Chemical Co. v Canonsburgu. Doma je bil od Novega mesta, v Ameriki je bil okrog 15 let in star je bil 40 let.

S svojimi spisi si je pridobil med slovenskim ljudstvom v Ameriki precej slovesa. Na springfieldski konvenciji SNPJ. pa se je pritožil, da mu uredniki mečejo polena pod nogo. S tem je mislil povedati, da jim njegovi spisi niso več dobrodošli. Uredniki pa so zatrjevali, da je slab v pisavi in da mu je bilo treba stvari popravljati in tudi predelati. Bil je, živel je, obetal je mnogo, tudi nekaj napravil za napredek in nato se je umaknil. Sedaj pa se je umaknil za zmerom.—c.

KNJIŽEVNI VESTNIK.

"CAS", oktobrska izdaja, ima sledečo vsebino: Vzdihi (Frank Kerže); Amalija (F. Kerže); Otok morilcev (E. A. S.); Grki in Perzijci; Zemljevid (A. J. Terbovec); Kako moremo napredovati; Naše telo; Boj s slonom (C. Mayer); Jugoslavija tam in tukaj; Listi in veje. — Priloga.

ORGANIZACIJSKI FOND SOCIALISTIČNE STRANKE.

II. Izkaz.

CLEVELAND, O.: *L. Gorjup*, (Pola št. 5972). P. Kerže, \$1; R. Božeglav, \$2; L. Kožuh, \$1; Vin. Obid, \$1; Fr. Ludvik, \$1; P. Kozan, \$1; T. Smole, \$1; Ed. Branisel, \$1; Fr. Likonja, \$1; J. Koshir, \$1; A. Rožar, \$1; A. Tonejc, 50c; S. Yochum, \$1; J. Lazar, \$1; A. Stranzar, 50c; Andy Modic, 50c. (Pola št. 5973). Fr. Mack, \$1; J. Milavec, 50c; Ant. Sodler, \$1; P. Sluga, \$1; F. H. Komidar, \$1; J. Gornik, \$1; Fr. Žiberna, \$1; J. Kunčič, \$1; M. Petrovich, \$1; J. Breščak, \$1; J. Čedilnik, \$1; Fr. Oglar, \$1; Dom. Lušin, \$1; Ant. Količek, \$1; M. Boltar, \$1; John Jug, \$1.50. (Pola št. 4401). F. Stopar, 50c; J. P. Mrhar, \$1; V. Grill 50c; Chas. Boitz, 50c; Fr. Koračin, 50c; P. Jerina, 50c; L. Medvešek, \$1; J. Švigel, 50c; Fr. Klemenčič, 25c; J. Galich, 25c; J. Aušnik, 25c; F. Strumbel, 25c; A. Eršte, 25c; A. Tekauc, 25c; K. Stokel, 25c. (Pola št. 4400). J. Bradač, \$1; Fr. Mikela, 50c; Fr. Vidmar, \$1; M. Lukner, 25c; C. Rogel, 25c; Geo. Krainčič, 25c; Aug. Komar, \$1; M. Cvelbar, 50c; Fr. Česen, 50c; B. Paulin, \$1; J. Medvešek, 50c; Jos. Skuk, \$1; Neimenovan, 25c; J. Klemenc, \$1; Ant. Abram, 25c; J. Zupanc, 50c. (Pola št. 4406). Vin. Jurman, \$1; M. Podboy, \$1; J. Grile, \$1; J. Bradač, \$1; Jos. Jauch, \$1; Ant. Johnson, 50c; I. Fatur, 50c; P. Jerina, 25c; J. Krebel, \$1. (Pola št. 4408.) A. Pirnat, 25c; W. Williamson, 50c; A. Eppich, 25c; J. Hribar, 25c; Fr. Drobnič, 50c; A. Przelj, 25c; J. Lesar, 50c; Fr. Jerina, 50c; Fr. Suhadolnik, 50c; V. Dobravec, 50c; Fr. Žiberna, 25c; L. Belle, 50c; J. J. Shine, 25c; L. Ule, 25c; Jack Jones, 50c. (Pola št. 4409). J. Filipič, \$1; O. Tekauc, 25c; J. Piks, 25c; J. Godnjavec, 50c; V. Peče, 50c; T. Koren, 25c; L. Goden, 25c; L. Zupančič, 50c; A. Svete, 25c; L. Eršte, 50c; S. Bažec, 50c; Ant. Whitehall, 50c; A. Jereb, 50c; A. Vesel, 35c; A. Bavolek, 50c; J. Bukovec, 25c; skupaj \$67.85, odbito za lokalno kampanjo glasom strankinega zaključka, za klub št. 27 JSZ. \$16.95, skupaj \$50.90

Ludvik Medvešek, (pola št. 4410). Fr. Berkopce, 50c; E. Levar, 50c; Ig. Golob, 50c; J. Pushner, 50c; Leo Krizman, 50c; L. Trstenjak, 50c; L. Turk, 50c; H. Kožuh, 50c; L. Kužnik, 50c; J. Kurent, 50c; J. Podbevšek, 50c; F. Rätzresen, 50c; A. Supan, 50c; P. Petrovčič, 50c; J. Konjak, 50c; J. Javornik, 50c; Josephine Močnik, 50c; J. Černilogar, 50c; (pola št. 4411). M. Cerjan, \$1; J. Stopar, 50c; L. Logena, 50c; J. Hočvar, 50c; Fr. Žagar, \$1; J. Košič, 50c; J. Slapnik, \$1; J. Tavčar, \$1; J. Pograjc, 50c; Fr. Penca, 50c; Fr. Podbevšek, 50c; I. Avsec, 50c; M. Muhovec, 50c; F. Mesojedec, \$1; J. Lavriša, 50c; J. Turk, 50c; J. Eržen, 50c; A. Pouše, 50c; J. Mlinar, 50c; A. Duša, 50c; A. Brajdič, 50c; J. Kepič, 50c; M. Snyder, 50c; M. Bamik, 50c; M. Pekoč, 50c; M. Sterbentz, 50c; M. Potočnik, 50c; J. Obed, 50c; J. Podbevšek, 50c; S. Sterle, 50c; J. Tomsich, 50c; T. Krajec, 50c; M. Klun, 50c; skupaj \$28.00, odbito glasom strankinega zaključka za lokalno kampanjo za klub št. 27, JSZ. \$7.00, skupaj \$21.00

RENTON, PA.—*Thom. Pivk*, N. Bessemer, Pa. (pola št. 5954). Fr. Vehar, \$2; Thom. Pivk, \$1; P. Kokal, \$1; A. Erzen, \$1; Fr. Shifrar, 50c; J. Šubic, 50c; P. Kosmač, 25c; J. Hausanik, 25c; J. Oblack, 50c; J. Shifrar, 50c; A. Pintar, 50c; L. Knafelc, 50c; L. Ahac, 50c; J. Horvat, \$1; B. Čelik, 50c; J. Škerl, 25c, skupaj \$10.75

SPRINGFIELD, ILL.—*Ignatz Tomišek*, (pola št. 811). B. Remšek, \$2; Frances Petje, \$1; Fr. Golob,

U; V. Golob, \$1; J. Potnik, \$1; Fr. Čopi, 50c; J. Na-
potnik, 50c; Fr. Perko, 50c; A. Komac, 50c; J. Ovca,
50c; Val. Ovca, 50c; J. Kamposh, 50c; J. Grobnerik,
50c; U. Istenič, 25c; J. Terlip, 25c; J. Koroshec, 25c;
A. Kramžer, 25c; Mary Kramžer, 25c; Fr. Bizjak, 25c;
J. Vild, 25c; Ig. Rajnik, 25c; Fr. Piš, 25c; Fr. Karmelj,
50c; Agnes Tomišek, 25c; Ig. Tomišek, 25c; J. Ber-
nar, 25c; J. Goršek, 25c; J. Povše, 25c; Fred. Zagar,
50c; T. Mlakar, 25c; skupaj \$14.10, odbito glasom
strankinega zaključka za lokalno kampanjo kluba št.
1 JSZ, \$3.50, skupaj \$11.60

WEST NEWTON, PA.—Joseph Jovanc, (pola št. 592).
J. Robič, 25c; Thos. Podbevšek, 25c; A. W. Backston,
50c; J. Langerholz, 50c; M. Kotar, 25c; J. Kotar, 25c;
J. Svetek, 25c; A. Rožič, 25c; Fr. Marela, 25c; J. Jo-
nan, 25c; skupaj \$3.00

LLOYDELL, PA.—Pošilja T. Zalar. John Hershich, \$1;
Fr. Čebtron, \$1; J. Petrlin, \$1; M. Bajc, 50c; sku-
paj \$3.50

WAUKEGAN, ILL.—Nabrano na seji dr. "Moška
jednakopravnost", št. 119 SNPJ. (Pošilja Frances Za-
lavšek). Mary Krzich, 25c; Anna Kranje, 25c; Anto-
nija Bezek, 25c; Josephine Kozina, 50c; Rozi Konci-
ca, 25c; Frances Slabe, 20c; Mary Nagode, 25c; Anna
Kahnich, 25c; Mary Malavasich, 25c; Agnes Hodnik,
50c; Frances Leskovec, 30c; Kristina Omahne, 50c;
Frances Zakovšek, 25c; I. Peklja, 25c; Jennie Lesko-
ve, 25c; skupaj \$4.25

Anton Kogovšek, (pola št. 8939). J. Mlinar, 25c;
J. Spilek, 50c; A. Debevc, 25c; J. Špacapan, 50c; S.
Bebich, 50c; A. Novak, 50c; Fr. Brus, \$1; J. Artach,
50c; A. Kogovšek, 50c; Soc. klub št. 45, \$5; sku-
paj \$10.00

Louis Kužnik, (pola št. 667). I. Kužnik, \$1; F.
Maaten (Kenosha, Wis.), \$1; M. Jagstrom, 50c; W.
Borz, 50c; A. Carlson, 25c; Fr. Pezdir, 75c; L.
Schmidt, 25c; A. Hasted, 50c; R. Berg, 50c; L. Kužnik,
(Greys Lake), 50c; V. L. Pink, 50c; V. Reck, 25c; A.
Štamar, 50c; L. Stritar, 50c; A. F. Batzell, 50c; sku-
paj \$8.00

SMEBOYGAN, WIS.—(Nabiralec Ant. Zagar). Ma-
ry Princ, 50c; L. Pavlič, \$1; Fr. Shain, \$1; A. Shin-
lovski, 50c; J. Fludernik, 75c; J. Kakeš, 25c; Agnes
Eršte, 25c; J. Plesetz, 50c; J. Gorenc, \$1; J. Suhapec,
50c; Fr. Nagode, 25c; J. Menhard, \$1; J. Napotnik,
50c; J. Šebane, 25c; Fr. Ipavec, 50c; L. Majcen, 25c;
Fr. Starič, 22c; L. Rapas, 25c; M. Jelenc, 50c; I. Krči-
č, 50c; L. Šklander, 50c; J. Dragan, 25c; J. Starič,
50c; M. Dragan, 25c; Fr. Stamar, \$1; J. Govek, 50c;
Fr. Stih, 50c; J. Grgič, 50c; M. Urbančič, 50c; J. Moži-
na, 50c; Ant. Zagar, \$2; dr. "Združeni Slovenci, \$10;
skupaj \$27.25, odbito za lokalno kampanjo kluba št.
25, glasom strankinega zaključka \$6.81, skupaj \$20.44.

CHICAGO, ILL.—Nabrano na seji dr. "Nar. Vitezi",
št. 39, SNPJ, prispevali so: J. Žitnik, 25c; Fr. Malesh,
50c; J. Richer, 10c; A. Somrak, 25c; A. Colnar, 25c; A.
Brecelnik, 25c; Chas. Richel, 25c; P. Stopar, 25c; J.
Podbevšek, 25c; Fr. Pečnik, 25c; Fr. Košak, 25c; M.
Umek, 25c; Jos. Trpin, 25c; J. Peterel, 25c; L. Zi-
dar, 25c; J. Kochevar, 25c; J. Potokar, 25c; Chas. Po-
gorelec, 50c; Fr. Udovich, 25c; skupaj \$5.10

Frank Benchina, (pola št. 3054). John Gradiša,
\$1; Jos. Gradiša, \$1; J. Ivanšek, 50c; M. Ivanšek, \$1;
Fr. Breko, \$1; J. Mihelich, \$1; skupaj \$5.50, odbito za
lokalno kampanjo kluba št. 1 JSZ, \$1.37; skupaj \$4.13.

Chas. Pogorelec, (pola št. 6617). Geo. Hrodej \$1;
A. B. Ciz, \$1; Ed. Zarobsky, \$2; Chas. Glaser, \$1; Fr.

Serjak, \$1; skupaj \$6.00, odbito za lok. kampanjo klu-
ba št. 1 JSZ, \$1.50; skupaj \$4.50

Chas. Pogorelec, (pola št. 6628-29-30), nabrano na
veselici dr. "Slavija", št. 1, SNPJ. Fr. Zavrtnik, 50c;
M. Kastrun, 50c; A. Spolar, \$1; Frank Zupančič, \$1;
L. Jelenc, 30c; Jos. Papež, \$1; J. Kukman, 25c; J. Ge-
shel, 50c; J. Fabjan, 25c; William B. Laurich, \$1; Fr.
Jurca, 50c; P. Jurca, 50c; J. Stonich, 25c; T. Tram-
posh (Berwyn, Ill.), 25c; Fr. Margole (Cicero), 25c;
J. Aister (Aurora, Ill.), 25c; J. Werbach (Joliet, Ill.),
25c; J. Kufirin, \$1; John Praprotnik, 50c; L. Zvan, 50c;
Fr. Hribar (Joliet, Ill.), \$1; John Darovec, 50c; A.
Gregorich, 25c; Ant. Putz (Cicero, Ill.), \$1; J. Sajovic,
\$1; A. Zupančič, 75c; Fr. Gartner, 25c; J. Volk, \$1;
Fr. Fister, 25c; V. Kubiček, \$1; T. Sustarich (Aurora,
Ill.), 25c; J. Mauc, \$1; A. Volk, 50c; C. P. Cihlar, 50c;
J. Dovjak, 50c; A. Konchan, 50c; Leo Vesel, 50c; J.
Rudman, \$1; A. Wenzel, 50c; J. Lassick, \$1; J. B. Ver-
bich (Aurora, Ill.), 50c; J. Kroshel, 50c; J. Ženko,
\$1; A. Kožel, 20c; A. Zupančič, \$1; M. Koder, \$1; Fr.
Omahen, 50c; L. Hren, 50c; Fr. Kordesh, 50c; J. Bar-
tel, 25c; J. Werbach, 25c; J. Zorko, 10c; Fritz Narobe,
50c; J. Mrak, 50c; Fr. Kristof, 50c; skupaj \$31.60, od-
bito za lokalno kampanjo kluba št. 1 JSZ, \$7.90; sku-
paj .....\$ 23.70

Skupaj \$180.87
Prejšnji izkaz 82.45

Skupaj \$263.32

Thomas A. Edison o 4-urnem delavniku.

Ko je pokojni dr. Chas. A. Steinmetz, veščak v elektrotehniko in eden prvih matematičarjev na svetu, dejal, da pride doba, ko bo delavec delal samo 4 ure na dan in živel kljub temu bolje kot danes, je vzbudila ta izjava v ameriškem časopisju mnogo zanimanja, in sicer zato, ker jo je izrekel veščak kakor je bil pokojni Steinmetz.

Nekateri so izrazili bojazen, da bi bilo tako skrajšanje delavnika za ljudstvo škodljivo, ker bi se preveč pomehkužilo in padlo v degeneracijo. Drugi pa so zmajevali z glavo, ker si ne morejo misliti, da bi kdaj prišlo do takega "raja" za delavsko rajo.

Toda bili so časi, ko so delavci garali po 18 ur na dan. Kdor bi takrat trdil, da bodo nekoč delali 8 ur na dan, bi se mu smejali. Do zadnje dobe je delala ogromna večina delavcev po 10 in 12 ur na dan. 12-urni delavnik še ni odpravljen, in predno bo, bo vzelo še veliko bojev. Toda možnost, da more industrija procvitati tudi če delajo delavci 8 ur na dan, je nepobitno dokazana.

Steinmetzovemu mnenju se je pridružil tudi iznajditelj Thomas A. Edison, ki pravi, da pride čas, ko bodo stroji izvrševali večino tega dela, ki ga danes opravljajo še delavci. Izpopolnjevanje tehnike, strojev in obratnih sistemov bo omogočilo skrajšati delavnika na 4 ure. Edisonovo mnenje je, da stari ljudem v bodočnosti sploh ne bo treba delati v industriji, ker bodo lahko mladi producirali dovolj za vse.

Razvoj gre nepretrgano dalje in dalje in vse nje-gove struge so obrnjene v socializem, ki bo družba bodočnosti. Pod kapitalizmom ne bo raja za delavsko rajo, pod socializmom bo mogoč.

“Končna beseda” ni še končna!

Ljudje, ki mečejo okoli sebe psovke kakor za stavo in nazivajo vse, ki ne mislijo tako kakor oni za “izdajalce”, si kratijo spanec s svojim bojem zoper “Proletarca”, ker “noče prenehati prodajati delavstvo.” Ej, potem bi se že še kako živelo na stroške dolarskega radikalizma!

V “Novem Svijetu” z dne 1. septembra je T. Cvetkov priobčil dolg članek, v katerem slika “brezprimerne korupcije”, ki se je ugnježila v uradih hrvatske sekcije W. P. V dotičnem članku je prvič objasnili zadevo glede nakupa milwauške Slovenije. “Proletarec” je v izdaji z dne 27. septembra priobčil dotično razkritje s svojimi komentarji in zahtevami na sedanje gospodarje “D. S.”, naj pridejo v javnost s podrobnostmi o dotični kupčiji.

Dolžnost socialističnega lista je razkrivati korupcijo in korumpirance, pa naj se nahajajo kjerkoli. Naša dolžnost je bila pozvati odgovorne faktorje, naj povedo, koliko je resnice na Cvetkovih trditvah, da se je vrglo nad dva tisoč dolarjev proč samo zato, ker je znal neki Zinčič sladko prepričevati kimovce v Radniškem odboru, da je v interesu revolucije, da se plača za “Slovenijo” zahtevano vsoto \$3,000. Cvetkov pravi, da bi se je dobilo za manj ko tisoč dolarjev, “ako bi se pametnejše delalo”.

Na njegova razkritja so odgovorili v Radniku in v “D. S.” z napadi in ga kajpada nazvali za “kontrarevolucionarja”, sebe pa “priglihali” k voditeljem “napadane sovjetske Rusije.” Pri neuki masi to nekaj zaleže!

Tudi “D. S.” je prišla na dan in v izdaji z dne 10. okt. prinesla “pojasnilo” pod naslovom “Odgovor Proletarčevim papigam”.

V tem odgovoru zagovarja preplačilo na sledeči način:

“In če je stranka dala \$3,000 za list ona je to napravila zaradi tega, da z ene strani zmanjša število reakcionarnih časopisov in na drugi strani, da pripomore slovenskemu delavstvu da zve resnico . . . Lastnik ni bil tako neumen, da bi list dal za manjšo vsoto, ko so mu isto ponujali privatni kupci . . .”

V uvodnem delu dotičnega odgovora se nadalje pojasnjuje:

“Zahvaliti se je edino le takratnemu in sedanjemu uredniku, da je list prišel iz privatnih rok v roke delavske stranke . . .”

Potem poziva, da če ne verjamemo, naj pridemo pogledati njihove poslovne knjige.

To njihovo pojasnilo je bilo priobčeno v “Proletarcu” dne 18. oktobra zaeno z našimi komentari, s katerimi smo dokazali črno na belem njihovo priznanje, da so za Slovenijo plačali \$3,000 zato, da se “zmanjša število reakcionarnih listov”, in pa zato, “ker lastnik ni bil tako neumen, da bi list dal za manjšo vsoto, ko so mu isto ponujali privatni kupci . . .”

V izdaji z dne 25. oktobra piše “D. S.” pod naslovom “Naša končna beseda,” naj pridemo pogledati njihove knjige, ako ne verjamemo, da so v resnici plačali tri tisoč dolarjev za list. Sledeče je kratak izčrpek njihovega “končnega odgovora”:

“Predvsem je laž, da je list bil preplačan, ker računali so še danes na razpolago vsakemu da to vidi . . . Pozvali smo ga (Proletarca), naj pride pogledati naše knjige in naj potem govori. Seveda, to mu smrdi . . .

Samo namigavati in bežati od jasne razprave pomeni biti strahopetec, ignoran in . . . lopov . . . škoda prostora za prepis s takimi lumpi, ki nimajo niti iskri značaja . . . Glede Veraničevega “iskanja” v Jugoslaviji je to prosti izum puhlih glav . . . Reveži. Še vedno žive v omračenem duhu in mislijo, da jih mi moramo tolči. Kaj ne vidijo, da sami sebe s svojo izdajalsko politiko tolčejo vsak dan.”

Zelo lep jezik, kajne! Pa tudi “revolucionarji” kar se da! Vidite, mi imamo pogum priobčevati vašo “pojasnila”, kakor smo storili tudi v 840. številu Proletarca.

List torej ni bil preplačan, — “ker računali so še danes na razpolago vsakemu, da to vidi.” Kaj se ti pravi? Nič!

•Denar je dala Ziničeva kamarila v Chicagi. Torej bi moral biti znesek vknjižen v knjigah sekcije, ne pa v knjigah “Slovenije”. Mar je sama sebe kupila? Seveda je denar nekje vknjižen. O tem ni sporazuma med nami ne, med vami pa je, kakor ste sami čuli na zboru, ki ste ga imeli meseca maja.

List je bil preplačan in Cvetkov je že takrat poudarjal, da pomeni vreči proč par tisočakov, ako se da zanj toliko kot je Zinič končno dal. Da je bil preplačan, ste priznali v izdaji vašega lista z dne 10. oktobra. Tega ne morete utajiti.

Mi ne moremo pomagati, če ste pri pisanju tako nerodni, da celo skriti ne znate kar bi tako radi skrili.

Gotovo niste mislili priznati, da je bila “Slovenija” reakcionaren list. Niti niste najmanj mislili priznati, da je urejeval dotični reakcionaren list “sedniji” urednik preje reakcionarnega lista.

Pravite: “Nam se zdi škoda prostora za prepis s takimi lumpi, ki nimajo niti iskri značaja.”

Vi govorite o značaju? Koliko pa je pri vas vreden značaj? Kaj pa bi vi bili danes v politiki, da se s slučajno našel kupec, ki je blagohotno ponudil \$3,000 zato “da je en reakcionaren list” manj na svetu? Mar je značaj to, da urednik reakcionarnega lista postane čez noč urednik radikalnega lista?

Knjige naj gledamo?

Ne knjige, ampak kako se je kupčija izvršila, a boste pojasnili!

Ako je hrvatsko delavstvo pri volji, da se mu ne objavlja računov izdanih vsot ki jih zbira v razne fonde, svobodno mu. Pri slovenskem delavstvu pa je navada, da se račun priobčujejo, da se o njih poročna sejah in na konvencijah in da so priobčeni v zapisnikih, ki grejo v javnost. Teodor Cvetkov bi danes ne mogel govoriti o “brezprimerni korupciji” v vaši sekciji, ako ne bi bili blufali članstvo, da mora vse ostati tajno.

Človek, ki je držal denar nabran za stavkarje toliko let pri sebi, nima pravice druge zmerjati z lumpi. Človek, ki menja svoje prepričanje kakor se menjuje njegovih bos, ne more govoriti o značajih. Človek, ki ni sposoben za urednika, ne bi smel biti urednik, ampak opravljati tak koristen posel, za kakršnega je sposoben.

Da mi sploh pišemo o tej aferi, je raditega, ker je v njo zavita zarota za boj proti socialističnemu gibanju med našim delavstvom. Kje je danes Zinič, ki je z denarjem hrvatskih delavcev pripomogel k tej kupčiji? Kje so drugi “revolucionarni” gromovniki, ki se rohnili, kakor da se svet podira? Kaj so bili današnji “revolucionarji” včeraj? S čem so se pečali?

Vi ste najeti, da napadate socialistično stranko in za prav nič drugega! Vi dobivate gradivo za prevajanje

je od drugih, in istotako dobivate navodila za boj proti socialističnemu gibanju od drugih.

Mi bomo priobčili vaša pojasnila, ako bodo podprta z dokazi! Demagogirati nemaramo! Ampak hočemo jasnost!

Človek, ki je imel vpogled v vse zakulisne mahinacije mašine, kateri ste danes podložni, je podal javnosti izjavo, da se je v vaš sekijski stan vgnezdila konspicija. Ako se ni, morate odgovarjati s številkami, ne s psovskami!

Zakaj ni "D. S." priobčila nobenega poročila o konvenciji jugoslovanske sekcije W. P.? Koliko časa je trajala na dotičnem zboru diskuzija o finančnem poročilu tajnika, ki je bila zelo "vroča"? Kaj so izjavljali delegatje o svojem slovenskem organu "D. S."?

Ali ste pripravljeni opisati natančen potek kupčije, potom katere je prišel list v roke sedanjim lastnikom? Kdo sta bila dotična privatnika, ki sta hotela kupiti list in ponudila zanj toliko kakor je končno plačala sekcija W. P., kateri danes tudi vi pripadate? Ali je bila ponudba dotičnih privatnikov samo navidezna, zato da se je moglo na Radnikov odbor napraviti pritisk, češ, toliko plačajte, ali pa bo Slovenija prodana drugim? Ali je bilo kupčijsko pogajanje že v tuku, ko je Mr. F. Novak pristopil h "komunistom"? Ko je bil list kupljen, kakšna navodila je dobil urednik bivšega reakcionarnega lista od Ziniča v pogledu boja zoper Proletarca in socialistično gibanje? Kaj je nekaj mesecev pozneje odgovoril urednik "D. S." svojim poglavarjem v Chicagi z ozirom na ta boj? Kdo je pravi gospodar lista? Ali je bil lastnik pod imenom "jugoslovanski prosvetni klub" samo navidezen, med tem ko je bil resnični gospodar nekdo drugi? Kdo daje urednikom "D. S." navodila sedaj? Kaj je odgovoril F. Novak na govornice svojih hrvatskih drugov, ki so pri agitaciji za "D. S." izjavljali da je list pod sedanjim urednikom zanič in da bodo dobili kmalu drugega? Kako je označena "D. S." v knjigah, ki vsebujejo seznam vsega ameriškega časopisja? Ali ima članstvo vaše sekcije moč odločevati, kako mora biti list urejevan? Ako jo nima, kdo jo ima? V izjavi poštnemu uradu je bilo v vašem listu kakor tudi v Radniku namučeno, da so lastniki privatne osebe. Kdo pravzaprav lastuje ta dva lista? Kdo je poslal potem, ko je Ziničev "odbor" kupil Slovenijo, agitatorjem v hrvatskih udruženjih W. P. navodila, naj govore med Slovenci, da bo "Proletarec" vsak čas prenehal?

To so vprašanja, na katera odgovorite, pa ne s psovskami kot lump, ignorant, izdajalec, neznačajnejši tako naprej, ampak stvarno, ako znate in ako imate pogum! Tu se ne gre radi oseb, ampak radi jasnosti, da bo delavstvo vedelo, s kom ima opravka!

Glede Veraničevega iskanja moči za vaš list v starem kraju lahko stvar zanikate kolikorkrat hočete, temnica ostane neizpremenjena. Čemu bi ga zatajevali, ko je vendar napravil precej uslug vašemu "gibanju"?

Kakor vidite, boste morali še precej povedati, predno boste izrekli "končno besedo".

SODRUGI V ILLINOISU — ne pozabite agitirati poleg Proletarca tudi za "CHICAGO SOCIALIST", glasilo socialistične stranke v Illinoisu. Naročnina: \$1.50 za celo leto, \$1 za osem mesecev. Naslov: Chicago Socialist, 1501 Warren Ave., Chicago, Ill.

SLOVENSKI SOCIALISTIČNI KLUB ŠT. 27,

J. S. Z., CLEVELAND, O.

PROGRAM PRIREDBE

v nedeljo 4. novembra

v Božeglavovi dvorani

1. Marseljeza.....igra orkester g. Ivanuša.
2. Rdeči prapor.....poje moški zbor "ZARJE".
3. Spev Proletarcev, (Fran Albrecht)
.....Deklamacija.
4. Solospev.....poje Louis Belle.
5. Slovenski trio.....piano, vijolina in čello.
6. Opomin k petju.....poje mešan zbor "ZARJE".
7. Govori Chas. Pogorelec, tajnik J. S. Z.
8. Ples in prosta zabava...Igra Ivanušov orkester.

ROJAKI DELAVCI:

V nedeljo 4. novembra se vam nudi prilika slišati tajnika JSZ., iz Chicage in ob enem uživati bogat program v razvedrilo.

Začetek ob 7:30 zvečer.

VSTOPNINA:

za moške 50c

za dame 25c

K obilni udeležbi vabi

ODBOR!

Organizacijski fond socialistične stranke.

S prvim septembrom je socialistična stranka otvorila kampanje za zbiranje organizacijskega fonda, ki ima služiti veliki organizatorični kampanji, katera se bo vršila vse drugo leto in decembra to leto.

Kar se tiče organizatorične kampanje, je ta že v teku poleg kampanje za zbiranje organizatoričnega fonda. Pomožna tajnica soc. stranke sodruginja Bertha Hale White poroča iz glavnega stana stranke, da je bila Debsova agitacijska tura po zapadu zelo uspešna. Organiziralo se je mnogo novih postojank. V nekaterih zapadnih državah so se socialistične državne organizacije reorganizirale in postale zopet aktivne.

"The Oakland World", glasilo socialistične stranke v Californiji, je zelo pomnožil svojo cirkulacijo in californijska organizacija soc. stranke je narasla v članstvu. Nove postojanke so se ustanovile tudi v Montani, Coloradi, Washingtonu in v Utah.

Potom J. S. Z. je bilo nabrano v organizatorični fond soc. stranke \$263.52. Mnogo klubov in društev pa je poslalo nabrane vsote direktno no gl. urad stranke.

Sodrug in somišljeniki, potrudite se, da se v tej kampanji nabere čim več gmotnih sredstev za našo propagando. Ako so vam nabiralne pole pošle, pišite na urad J. S. Z. po nove.

Sodrug E. V. Debs je napisal članstvu soc. stranke in simpatičarjem socialističnega gibanja par pismenki so jih v gl. uradu stranke razmnožili in jih razposlali v deset tisoče izvodih sodrugom in somišljenikom širom dežele. V teh pismih apelira sodrug Debs na nas, da se z vsemi našimi močmi potrudimo napraviti obe kampanji uspešnim.

Naša J. S. Z. ne sme ostati zadnja v agitaciji, nabiranje prispevkov v organizatorični fond! Mi ne smemo zaostati zadaj za drugimi socialističnimi strankami pridruženimi skupinami pri agitaciji za pridobivanje novih članov!

Naprej pri delu za prenovljenje in pojačanje naše stranke!

***

Novi klubi J. S. Z.

Sodruginja F. A. Tauchar poroča iz Pennsylvanije, da se je reorganiziral klub št. 190 v Broughtonu. Broughtonski sodrugji so se zavzeli, da napravijo klub aktivno postojanko socialistične stranke.

Poroča tudi, da so nekateri zavedni delavci na delu za ustanovitev kluba v Veroni, Pa.

Sodrug L. Kveder poroča, da je v teku akcija za ustanovitev socialističnega kluba v Expeditu, Pa.

***

Koliko članov sem pridobil zadnji mesec za socialistični klub J. S. Z.?

Prečitajte naš cenik knjig,

priobčen v tej izdaji. Velika izbira novih knjig, katere smo prejeli pred nekaj dnevi iz Slovenije.

**Največja zaloga
boljših književnih
del.**

LOUIS KVEDER

(200 Walsh Bldg.)

**434 Diamond St.,
PITTSBURGH, PA.**

Izdelujem pooblastila, kupne in darovalne pogodbe, testamente in vsa v notarski posel spadajoča dela.

ŠTEDLJIVI LJUDJE

vlagajo redno in investirajo razumno v

KASPAR STATE BANK

največji jugoslovanski
banki v Zed. državah

1900 Blue Island Avenue
in vogal 19. ceste.

CHICAGO,

ILLINOIS

Kapital in prebitek

\$ 1,250,000.00

Pod vladnim in državnim nadzorstvom in Chicago Clearing House Ass'n.

Prodajamo parobrodne listke za vse prekomorske črte v Jugoslavijo in nazaj. Izdelujemo svedočbe (affidavits) za naseljence ter pošiljamo denar v staro domovino najhitrejše in najceneje.

CENIK KJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

BAVNA KNJIZNICA, zbirka povesti in ertic, brosirana....	.65	BENESKI TRGOVEC, (Wm. Shakespeare), vezana	.75	MLEKARSTVO, s ertieami o zivnorej s slikami	.75
BAJNA PRAVDA, (J. S. Baar) roman, brosirana	.75	CARLJEVA ZENITEV-TRJE ZENINI, (F. S. Tauchar), dve salo-igri, enodejanke, brosirana	.25	NARODNOSPODARSKI ESEJI	.35
BAJEDALCI (Ivan Moiek), povest, 304 strani, vezana v platno	1.75	DIVJI LOVEC, (F. S. Finžgar), igra s petjem v 4 dejanjih	.50	NAS JEZIK, (Dr. J. Glonar), vezana	.45
BA SREGO, povest, brosirana....	.45	DNEVNIK, veseloigra v 2 dejanjih	.30	NAS SADASNJI USTAVNI POLOZAJ	.75
BAPISKI TINE GRAMONTOVE, (VI. Levstik), vezana	1.00	GAUDEAMUS, komedija v 4 dej.	.60	O KONSUMNIH DRUSTVIH... ..	.10
BADEE IZ DOLINE SENTFLORJANSKE, (Ivan Cankar), vezana	1.25	GOSPA Z MORJA, (Henrik Ibsen), igra v petih dejanjih, brosirana	.60	O KULTURNEM POMENU SLOVENSKE REFORMACIJE, (Dr. I. Prijatelj), brosirana... ..	.40
BAJABJEVO ZLATO, (Aug. Senona), zgodovinska povest iz XVI. stoletja, vezana	1.20	KASIIA, drama v 3 dejanjih	.75	OSNUTEK SLOV. NAR. GOSPODARSTVA	.50
BAOTE IN KONEC GOSPODIONE PAVLE, (I. Zorec), brosirana	.40	JULIJ CEZAR, (Wm. Shakespeare), vezana	.75	POGLED V NOVI SVET..... ..	.10
BAONARJEVA HCL, povest, brosirana	.65	MACBETH, (Wm. Shakespeare), vezana	.75	POLITICNO ZIVLJENJE SLOVENCEV, od 4. jan. 1797, do 6. jan. 1919 leta, (Dr. Dragotin Loncar), brosirana 75c, vezana	.90
BAENINI NASE KOPRENELE, (Rado Murnik), brosirana ..	.30	NAVADEN CLOVEK, (Bran. Gj. Nusič), sala v treh dejanjih, brosirana	.35	POSTREZBA BOLNIKOM, s slikami	.35
SLOVENSKI PISATELJI:					
BAE IVAN TAVCAR, zbrani spisi, IV. zv., vezana	2.00	NOC NA HMELJNIKU, (Dr. I. Lah), Igra v treh dejanjih, brosirana	.35	PRAVO IN REVOLUCIJA, (L. Pitamic)	.35
BAE LEVSTIK, zbrani spisi, vezana	2.00	OTHELLO, (Wm. Shakespeare), vezana	.75	PSIHICNE MOTNJE NA ALKOHOLSKI PODLAGI (Ivan Robida, vezana	1.15
BAE ERJAVEC, zbrani spisi, vezana	1.25	RAZVALINA ZIVLJENJA, (F. S. Finžgar), drama v 3 dej.	.75	RASTLINSTVO NASIH ALP, (F. Seidl)	.95
BAE JURICIC, zbrani spisi, I. zv., vezana	1.75	ROMANTICNE DUSE, (Ivan Cankar), drama v treh dejanjih, vezana	.85	RAZVOJ SOCIALIZMA od utopije do znanosti, (Friderik Engels, prev. M. Zagar)	.35
II. zv. vezan	1.50	ROSSUM'S UNIVERSAL ROBOTS, drama s predigro v 3 dejanjih	.50	REFORMACIJA IN SOC. BOJI SLOV. KMETOV, (Abditus) brosirana	.45
III. zv. vezan	1.50	SEN KRESNE NOCI, (Wm. Shakespeare), vezana	.75	SLOVENSKO-ANGLESKA SLOVNICA, izdala SNPJ., 364 strani, vezana v platno	2.00
IV. zv. vezan	1.25	UMETNIKOVA TRILOGIJA, (Alois Kraigher), tri enodejanke, brosirana, 75c; vezana ..	1.00	SMERNICE NOVEGA ZIVLJENJA, (Dr. K. Osvald), brosirana	.50
V. zv. vezan	1.00	ZNANSTVENE RAZPRAVE, POLITICNI IN GOSPODARSKO SOCIALNI SPISL, UONE IN DRUGE KNJIGE IN BROSURE.			
IV. zv. vezan	1.00	ALI JE RELIGIJA PRENEHALA FUNKCIONIRATI? Debata	.20	SPOL-LJUBEZEN-MATERINSTVO, (Prof. dr. Z. Zahor), trda vezba	.40
PESMI IN POEZIJE.					
BAENI, (Jean de la Fontaine, iz francoskine prev. I. Hribar) vezana	1.00	ANGLESKO-SLOVENSKI BESEDNJAK, (Dr. J. F. Kern) ..	5.00	SREBSKA POETNICA, (J. T.) ..	.50
BAJADA POTA, (Oton Zupančič), pesmi, trda vezba	.75	DEMOKRATIZEM IN ZENSTVO, (Alojzija Stebi)	.10	SPRETNA KUJARICA, brosirana, \$1.00, vezana ..	1.25
BAJERNA FRANCOSKA LIRIKA, (Prevel Ant. Debeljak), vezana	.90	GOSPODARSKA GEOGRAFIJA, (Dr. V. Sarabon), vezana	1.25	SVETOVNA VOJNA IN ODGOVORNOST SOCIALIZMA, E. K.), brosirana ..	.50
BAESMI ZIVLJENJA (Fran Albrecht), trda vezba	.50	JUGOSLAVIJA, (A. Melik), zemljepisni pregled	1.00	USTAVA, ruske socialistične fed. sovjetske republike ..	.10
BAESMI POEZIJE, (Fran Levstik), vezana	.90	Loncar), brosirana 75c, vezana ..	1.15	VARCNA KUJARICA, (Marija Remeč), vezana ..	1.00
BAEORSKE POTI, (Janko Glasar), brosirana	.35	KATOLISKA CERKEV IN SOCIALIZEM	.25	V NOVO DEZELO, (E. K.) brosirana ..	.25
BAEUTNJE, (Ivan Albrecht), brosirana	.45	KDO UNICUJE PROIZVAJANJE V MALEM ..	.20	VOLJA IN DEJANJE, (psihologična analiza) ..	.25
BAEHO LET SLOVENSKE LIRIKE, od Vodnika do moderne, (C. Golar), vezana ..	1.20	KOMUNISTIČNI MANIFEST, (Karl Marks in Friderik Engels) ..	.20	ŠADRUŽNA PRODAJALNA ALI KONSUM ..	.10
BAEHRUP IZ JUDEJE, (J. S. Machar), vezana	1.10	KRATKA SRBSKA GRAMATIKA, (Dr. Josip Mencej) ..	.25	ZAKON BIOGENEZEIJE, (J. Howard Moore, prev. I. M.) ..	1.50
BAEHOVENSKA NARODNA LIRIKA, poezije, brosirana ..	.65	KRATKA ZGODOVINA SLOVENCEV, HRVATOV IN SRBOV, (Matija Pirc) ..	.40	ZA STARO PRAVDO. (Fran Erjavec) ..	.50
BAEOLNCE IN SENCE, (Ante Debeljak), brosirana	.50	MATERINSKA POMOČ, zdravemu in bolnemu dojenčku, s slikami ..	.75	ZBRKA RUDARSKIH IN FUZINSKIH IZRAZOV, (J. Bezlaj) ..	.30
BAEVOJEMU NARODU, Valentin Vodnik, brosirana	.25	MISELNI RAZVOJ EVROPSKEGA CLOVESTVA, (Fran Drtna), vezana	2.00	ZDRAVJE, zdravstvena revija za pouk o zdravstvu in zdravljenju, letnik 1921, brosirana \$1., trdo vezana ..	1.50
BAEZEKE PESMI, (Peter Bezruč), trda vezba ..	.50	IGRE			
BAEBOVLJE, (Tone Seliškar), proletarske pesmi, brosirana ..	.75	ANTISA, (Leonid Andrejev), brosirana ..	.50		

ZGODOVINA SRBOV, HRVATOV IN SLOVENCEV, (Ant. Melik) trije zvezki, broširani, I. zv. 85c; II. zv. 75c; III. zv. 65c. Vsi trije zvezki 541 str. 2.25

RAZNO.

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR,

letnik 1916, vezan	40
letnik 1917, vezan	50
letnik 1919, vezan	50
letnik 1920, vezan	65
letnik 1921, broširan	50
letnik 1922, vezan	75
letnik 1922, broširan	50
letnik 1923, vezan	75

CANKARJEVA SLIKA na dopisnicah, 2 za 5c. . . . .
(Imamo jih dvojne vrste.)

DEMOKRACIJA, (Cankarjeva številka)	10
KRES, revija, I. 1922, št. 9-10.	25
KRES, revija, I. 1922, št. 11-12.	25
KRES, kulturni mesečnik, I. 1923, št. 2-3-4	40

NAJNOVEJŠE INFORMACIJE O DOBAVI DRŽAVLJANSTVA ZEDINJENIH DRŽAV 40

O ZDRAVSTVENIH NALOGAH SOC. ZAVAROVANJA, (Dr. Demet. Bleiweis-Trsteniški) 10

PROLETAREC, vezani letniki, 1919, 1921 in 1922, vsaki 5.00

TRJE LABODJE, ilustrirana revija 25

ANGLESKE KNJIGE.

ANARCHISM AND SOCIALISM, (Geo. Plechanoff), vezana 60

ANCIENT LOWLY, (C. Osborne Ward) dve knjige, 1313 strani, vezane 5.00

ANCIENT SOCIETY, (Lewis H. Morgan), vezana 1.50

BRASS CHECK, (Upton Sinclair). Slika korumpiranosti kapitalističnega žurnalizma, vezana 1.20

"DEBS, HIS AUTHORIZED LIFE AND LETTERS". (David Karsner), vezano v platno 1.20

END OF THE WORLD, (Dr. M. Wilhelm Meyer), vezana 60

EVOLUTION OF MAN, (Wilhelm Bölsche), vezana 60

EVOLUTION OF PROPERTY, (Paul Lafargue), vezana 60

IOD AND MY NEIGHBOUR, (Robert Blatchford), vezana 1.25

GOOSE-STEP, (Upton Sinclair). Študija ameriškega visokošolstva nad katerim imajo kontrolo privatni interesi, vezana 2.00

IMPERIAL WASHINGTON, (R. F. Pettigrew), knjiga, ki opisuje prehodno dobo iz demokracije v denarni imperializem v Zd. državah, 441 strani, trda vezba 1.25

JUNGLE, (Upton Sinclair) povest iz chicaskih klavnice 1.20

KARL MARX, biographical memoirs, (Wilhelm Liebknecht), vezana 60

KING COAL, (Upton Sinclair), povest iz zadnjega štrajka (1913) coloradskih premogarjev, trda vezba 1.20

LAW OF BIOGENESIS, (J. Howard Moore), vezana 60

LIFE AND DEATH, (Dr. E. Teichmann), vezana 60

OUTLINE OF HISTORY, (H. G. Wells), vezana, 1171 strani 5.0.

PHYSICIAN IN THE HOUSE, (J. H. Greer, D. D.) Domači zdravnik, vezana 2.00

REPUBLIC OF PLATO, vezana 1.20

RIGHT TO BE LAZY, (Paul Lafargue), vezana 60

ROBERTS RULES OF ORLEANS, vezana 1.20

SAVAGE SURVIVALS, (J. Howard Moore), vezana 1.20

SCIENCE AND REVOLUTION, Ernest Unterman, vezana 60

SOCIAL REVOLUTION, (Karl Kautsky), vezana 60

STRUGGLE BETWEEN SCIENCE AND SUPERSTITION, (A. M. Lewis), vezana 60

THEY CALL ME CARPENTER, (Upton Sinclair), trda vezba 1.20

THE CRY FOR JUSTICE, (Upton Sinclair) vezana 1.20

THE DREAM OF DEBS, (Jack London) 60

THE PROFITS OF RELIGION. Razprava o izrabljanju ver za privatne interese 1.20

THROUGH THE RUSSIAN REVOLUTION, (Albert Rhys Williams), s slikami, 311 strani, vezana v platno 2.00

100%. (Upton Sinclair). Povest patrijota 1.20

VITAL PROBLEMS IN SOCIAL EVOLUTION, (A. M. Lewis), vezana 60

THOUGHTS OF A FOOL, (Evelyn Gladys), vezana 1.20

Naročilom priložite poštni ali presni money order, ček ali gotovinska manjša naročila lahko poljete poštne znamke.

Vse knjige pošiljamo poštne pošto. Klubom in čitalnicam, pri večjih naročilih liberalen popust.

Vsa naročila naslovite na:

PROLETAREC

3639 W. 26th Street,
Chicago, Ill.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se topla priporočam.

DETROITSKIM SODRUGOM.

Seje slov. socialističnega kluba št. 114 JSZ., se vrše vsako četrto nedeljo v mesecu v Hrvatskem Domu, 1329—31 Kirby Ave., ob 9. uri dopoldne.— Na dnevnem redu so vedno važne stvari, ki se morajo rešiti. Udeležujte se teh sej polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov. — Organizator.

Kako ptiči in živali oglašujejo.

Nek ameriški pesnik je nedavno tega pronašel, da mnogi ptiči in živali stalno oglašujejo. Kokoš oglašuje s kokodakanjem, da je znesla jajce. Petelin oglašuje s kokodakanjem, da je znesla jajce. Golob in grlica oglašuje svojo ljubezen z gurguljenjem. Pav oglašuje svojo ljubezen s tem, da razprostire svoj rep in vpije. Z lajanjem oglašuje hišni pes prihod nepriljubljenega tujca. Celo kuga oglašuje napad s svojim sikanjem in rožljanjem. Človek, mojstersko delo matere narave, pa se hudo moti, če se obotavlja z oglaševanjem. Seveda v slučajih priprav velike poznane vrednosti je oglas samo nekaj opomina. Trinerjevo zdravilno grenko vino je zadnjih 34 let najpopularnejša želodečna tonika v deželi. Joseph Triner Company, Chicago, Ill., prejema vsak dan odprta in prostovoljna pisma, v katerih je hvajleno Trinerjevo zdravilno grenko vino. To zdravilo nima para v slučajih slabega tega, slabe prebave, plinov v črevesju, glavobolov in sličnih znakov želodečnega nerada. Vsak lekarnar in trgovec z zdravili ga ima v zalogi.

SLOVENSKEMU DELAVSTVU V HERMINIE, PA.

Socialistični klub št. 69, JSZ., zboruje vsako prvo nedeljo v mesecu po seji društva Prostomisleci, št. 11, SNPJ., v društveni dvorani. — Rojaki, pristopajte v naše vrste! — Anton Zornik, Box 202, Herminia, Pa.